

<p>לבריאות והצלחת שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא וצאצאיהם חגית בת מרים ושמואל. פתחיה בן חנה ויאיר וילדיהם: דרור, הלל, אשר, ישי, רות. עודד בן מרים ושמואל. מעין רבקה בת אורלי ואפרים וילדיהם: ידידיה, רננה, שירה, אמונה, צורי. תמר בת מרים ושמואל. רועי בן שרה ומשה. ובתם: אמונה מרתה לרפואת חיים שמואל בן סימה לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה</p>
--

<p>לעילוי נשמת אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ</p>
--

<p>לעילוי נשמת הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ</p>

למעילה, וכגון המשנה בזבחים בה שנינו שקדשי קדשים ששחטם בדרום יש בהם דין מעילה, בכולם הכוונה היא שיש בהם דין מעילה מדרבנן ולא מהתורה.

ומסקנת הגמרא, שגם שאר קדשי מזבח יש בהם דין מעילה מהתורה, אלא שאין הדבר למד מהכתוב הנ"ל שנאמר בו 'מקדשי ה'" אלא מכתוב אחר 'ואיש כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמשיתו עליו ונתן לכהן את הקדש' (ויקרא כב, טז), המלמד שבכל קודש יש דין מעילה.

ולדברי רבי, מהכתוב 'ויהקטיגם הפהן הפזבחה להם אשה לריח ניחח כל חלב לה'" (ויקרא ג, טז) למדנו דין מעילה באימורי קדשים קלים.

מעילה בחטאת בעל מום

קדשים שעומדים להימכר, והמעות שיתקבלו יהיה להקדש תחתיהם, כגון חטאת בעלת מום, שדינה להימכר ולהביא בהמה אחרת לחטאת במעותיה של הראשונה, מאחר שקדושתם לפי שוויים, אין בהם דין מעילה אלא כשעל ידי הנאתו הוא מחסר משוויים, ולכן הנהנה מחטאת בעלת מום בעודה בחיים, לא מעל אלא אם בהנאתו הפחית משווייה, כגון שרכב עליה והחליש אותה בכך, שמעתה תימכר בפחות.

וקדשים שאינם עומדים להימכר, אין המעילה תלויה בכך שיפחות משוויים, ובכל מקרה אם נהנה מהם מעל, ולכן הנהנה מחטאת בעלת מום שמתה, מעל גם ללא שהפחית מדמיה, כי חטאת זו אינה עומדת למכירה, שכן אינה ראויה אלא להיאכל לכלבים, ואין פודים קדשים להאכילם לכלבים.

קדשי מזבח שמתו

לדברי עולא אמר רבי יוחנן, קדשי מזבח שמתו יצאו מידי מעילה מהתורה, שכן אותם הראויים להקרבה יש בהם מעילה מהכתוב 'נפש כי תמעל מעל וחסטאה בשגגה מקדשי ה' והביא את אשמו לה' איל תמים מן הצאן בערף קסף שקלים בשקל הקדש לאשם" (ויקרא ה, טו). ואינם קרוים קדשי ה' אלא כשהם

פרק רביעי קדשי מזבח

דף ט"ו

כל הדברים שיש בהם איסור

כלשהו מצטרפים לאותו איסור

דין מעילה נוהג גם בקדשי מזבח, כגון חטאת ועולה, וגם בקדשי בדק הבית, כגון מעות שהוקדשו לצורך תחזוקת בניין בית המקדש. ומאחר שדין מעילה נוהג בכל אלה, אף על פי שאלה קדשי מזבח ואלה קדשי בדק הבית, כולם מצטרפים יחד למעילה, ואם נהנה בשווה פרוטה מכל אלה כגון שנהנה בשווה חצי פרוטה מחטאת ובשווה חצי פרוטה ממעות בדק הבית נהנה בשווה פרוטה מההקדש וחייב בקרן וחומש ואשם מעילות.

והאיסורים הבאים: פיגול, נותר, טמא, ומעלה בחוץ, נוהגים רק בקדשי מזבח ולא בקדשי בדק הבית, ולפיכך אם אכל כחצי זית נותר חטאת וכחצי זית נותר אשם חייב על כך כרת כמי שאכל כזית נותר, ובאופן הזה מצטרפים קדשי מזבח לכל האיסורים הללו.

קדשים שיש בהם מעילה מהתורה

נאמר בעניין מעילה, 'נפש כי תמעל מעל וחסטאה בשגגה מקדשי ה' והביא את אשמו לה' איל תמים מן הצאן בערף קסף שקלים בשקל הקדש לאשם" (ויקרא ה, טו).

ומשמעות הכתוב הזה, שדין מעילה אמור בקדשי ה', כלומר בקדשים שיש בהם חלק לגבוה בלבד, ובכלל זה קדשי בדק הבית, שהם לגבוה בלבד, וכן קרבן עולה שכולו לגבוה, אבל שאר קרבנות שיש בהם חלק לכהנים, אינם בכלל הכתוב הזה.

ובתחילת הסוגיה אמרו שמכאן למד רבי ינאי שמדין תורה אין דין מעילה בשאר קדשי מזבח חוץ מעולה, וכל המשניות בהן שנינו שיש דין מעילה בשאר קדשי מזבח, כגון במשנתנו בה מבואר שכל קדשי מזבח מצטרפים

ראוים להקרבה, אבל אם מתו שוב אינם ראוים להקרבה **ואינם קרוים קדשי ה', ואין בהם מעילה מהתורה.**

זריקת דם כשאבד גוף הקרבן

הדרך היא בכל הקרבנות, שתחילה מקריבים אותם, כלומר עושים את ארבע עבודות הדם, שחיטה, קבלת הדם בכלי שרת, הולכת הדם למזבח וזריקת הדם למזבח, ורק לאחר מכן אפשר להקטיר על המזבח את האימורים, הם חלבי הקרבן שדינם להיות מוקטרים על המזבח ולאחר מכן הכהנים והבעלים אוכלים מבשר הקרבן, הוא החלק שהותר להם לאכילה.

ואם לאחר שחיטת הקרבן וקודם זריקת דמו למזבח אבד בשר הקרבן או אימוריו.

לדעת רבי יהושע, אין זורקים את הדם למזבח, אלא אם כן נשאר מהבשר לכל הפחות כזית להקטרה או כזית לאכילה.

שנאמר "וְיָאֵם הָאֵלֶּל יֶאֱכֹל" (ויקרא צו, ז) ללמד שיש לקרבן שתי אכילות, אכילת מזבח ואכילת אדם, וכל שנשאר ממנו אכילה אחת, ניתן להקריב את הדם כדי להתיר את אותה אכילה.

אבל אם לא נשאר אפילו כזית מאף אחת מהאכילות, אין מקריבים את הדם.

ולפיכך, בעולה, שבה מקריבים גם את הבשר וגם את החלבים, כולם יחד נחשבים אכילת מזבח ואם נשאר מהם יחד כזית מקריבים את הדם.

אבל בשאר קרבנות שהבשר נאכל לכהנים ולבעלים, והחלבים קריבים למזבח, אין מקריבים את הדם אלא אם נשאר כזית בפני עצמו מהבשר או כזית בפני עצמו מהחלבים.

ואם לא נשאר כזית מהבשר או מהחלבים אבל מנחת הנסכים קיימת, אף על פי שהיא גם קרבה עם הקרבן, אין היא נחשבת לעניין זה כאכילת מזבח ואין זורקים את הדם מחמתה בלבד.

חמישה מיני תרומה מצטרפים זה עם זה

חמישה מינים דינם כתרומה ומצטרפים לדינים האמורים בתרומה.

(א) תרומה גדולה – היא התרומה שמפרישים תחילה מהתבואה לכהן (ומהתורה אין לה שיעור, וחכמים קבעו לתת בה אחד מחמישים לבינוני), והתרומה אסורה באכילה למי שאינו כהן, ואם אכל ממנה במזיד חייב מיתה בידי שמים.

(ב) תרומת מעשר – היא התרומה שהלויים מפרישים מהמעשרות שלהם, עשירית מהמעשר, ודינה כתרומה.

(ג) תרומת מעשר של דמאי – מי שקונה תבואה מעם הארץ היא בחזקת ספק מעושרת ספק אינה מעושרת, ומספק מפריש ממנה מעשר וממנו מפריש תרומת מעשר [שהיא אחד ממאה מהתבואה כולה] שדינה כתרומה ואסורה למי שאינו כהן וכל השאר מותר לו לאכילה.

(ד) חלה – הלש בצק מפריש ממנו חלק לכהן, ואותו חלק קרוי חלה ודינו כתרומה, שנאמר "וְיִאֲשֹׁתְךָ עֲרֹסְתְּךָ חֲלָה תְּרִימוֹ תְּרֹמָה פְּתֻרְמַת גֶּרֶן כֵּן תְּרִימוֹ אֲתָהּ" (במדבר טו, כ).

(ה) ביכורים – מצווה להביא למקדש מהפירות הראשונים שגדלים באדמה

קדשי בדק הבית שמתו

בהמות שהוקדשו לבדק הבית, כדי שימכרו אותם הגזברים והמעוות יהיו לצורך תחזוקת המקדש, קדושתם היא לפי שוויים.

וכשם שניתן להקדיש לכך בהמות חיות, כך ניתן להקדיש לכך בהמות מתות, שכן גם בהמה מתה יש לה שווי, שניתן למוכרה כדי להאכיל את בשרה לכלבים.

ומהטעם הזה, גם כשהקדישו בהמה חיה ומתה, **עדיין יש בה קדושת בדק הבית** שניתן למוכרה להאכילה לכלבים, **ולכן יש בה דין מעילה.**

דברים המצטרפים בעולה

כל חלקי הקרבן, מצטרפים לאיסור האמור בו, אף על פי שאינם ממין אחד.

ולכן בעולה שיש בה חמישה מיני דברים, כולם מצטרפים זה עם זה לאיסורים האמורים בה.

ואלה חמשת הדברים שיש בעולה: **(א) בשר העולה.** **(ב) חלבי העולה.** וכן מביאים עם העולה מנחת נסכים הבאה משלושה מינים: **(ג) סולת.** **(ד) בלולה בשמן.** **(ה) ויין.**

וכל המינים הללו הקריבים בעולה **מצטרפים זה עם זה לכל האיסורים האמורים בה:** **(א)** העלה מכולם יחד כזית בחוץ חייב משום **מעלה בחוץ.** **(ב)** התפגל הקרבן ואכל מכולם יחד כזית חייב משום **פיגול.** **(ג)** נפסל הקרבן בנותר ואכל מכולם יחד כזית חייב משום **אוכל נותר.** **(ד)** אכל מכולם יחד כזית בטומאה חייב משום **אוכל קדשים בטומאה.**

אבל דם אינו נמנה עם הדברים המצטרפים בעולה אף על פי שגם הוא קרב למזבח, וזאת משום שאין מעילה בדמים ואין בדם לא משום פגול ולא משום טמא.

דברים המצטרפים בשלמי תודה

שלמי תודה יש בהם **ששה דברים**, אותם חמישה המבוארים לעיל לעניין עולה **(בשר. חלבים. סולת. שמן. ויין).** ויש בה דבר נוסף, הם **לחמי תודה.**

ולפיכך, בשלמי תודה יש ששה דברים המצטרפים בה לאיסורים האמורים בה.

חמישה דברים בעולם

רב הונא שנה את משנתנו "חמישה דברים מצטרפים בעולה", **"חמישה דברים מצטרפים בעולם"** **כלומר בכל הקרבנות** מצטרפים חמישה דברים לכל האיסורים שבהם.

והקשה לו רבא תלמידו, הלא שנינו שבשלמי תודה מצטרפים ששה דברים ואיך יתכן לשנות בתחילת המשנה שבכל דבר מצטרפים רק חמישה דברים.

ומתוך קושיה זו תיקן לשנות את המשנה כמו שהיא לפנינו "חמישה

והם ביכורים וניתנים לכהנים ודינם כתרומה, שנאמר "ויתרומת ידך" (דברים יב, יח) ואמרו חכמים שהכוונה לביכורים.

וכל אלה דינם שווה שאם עשה מהם בצק והתערב בצק בבצק של חולין ויש בהם כמות שיכולה לגרום לכל התערובת להחמיץ כל התערובת נאסרת כתרומה.

וכמו כן כל אלה דינם שווה שאם אכל מהם בשוגג מי שאינו כהן, כמות השווה פרוטה, הרי זה חייב לשלם לכהן את מה שאכל ולהוסיף חומש.

ולעניין זה כן כל חמשת הדברים הללו מצטרפים יחד לאסור את הבצק שהתערבו בו ולחייב את האוכל מהם חומש.

דף ט"ז

טומאת נבלה

הנוגע בכזית מנבלת בהמה טמאה, הרי זה טמא. וכן הנוגע בכזית מנבלת בהמה טהורה, [שמתה שלא בשחיטה], הרי זה טמא, שנאמר, "וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנוגע בנבלתה יטמא עד הערב" (ויקרא יא, ט).

ונבלת בהמה טמאה ונבלת בהמה טהורה מצטרפות יחד כדי לטמא, שאם נגע בכחצי זית מנבלת בהמה טמאה ובכחצי זית מנבלת בהמה טהורה, גם זה טמא, והטעם לכך כי הנגיעה בזו ובזו מטמאה מחמת אותה טמאה, היא הטומאה האמורה בעניין נבילה.

וללשון שני בגמרא רב אסי חולק על כך ואומר שנבלת בהמה טמאה ונבלת בהמה טהורה אינן מצטרפות לטמא.

איסור אכילת נבלה

הכל מודים שהאוכל כזית מנבלת בהמה טהורה עובר על הכתוב "לא תאכלו כל נבלה" (דברים יד, כא). ולפיכך, מי שאכל כחצי זית מנבלת שור, וכחצי זית מנבלת שה, הרי אלו מצטרפים, ולוקה, שכן אכל כזית מאותו איסור.

אבל נחלקו חכמים באיסור אכילת כזית מנבלת בהמה טמאה.

לדעת רב, אין איסור חל על איסור ומאחר שבהמה טמאה אסורה באכילה מחמת היותה בהמה טמאה, לא חל עליה איסור אכילת נבילה, ולפיכך מי שאכל כחצי זית מנבלת שור וכחצי זית מנבלת חמור אינם מצטרפים, ואינו לוקה, שלא אכל כזית שלם מאיסור אחד.

ולדעת לוי, איסור חל על איסור ולכן אף על פי שבהמה טמאה אסורה באכילה מחמת היותה בהמה טמאה, כשהיא נעשית נבילה, חל עליה גם איסור אכילת נבילה, ולפיכך מי שאכל כחצי זית מנבלת שור וכחצי זית מנבלת חמור מצטרפים, ולוקה, שאכל כזית שלם מאיסור אחד של אכילת נבילה.

צירוף פרה וגמל

שנינו בברייתא שכחצי זית מנבלת פרה וכחצי זית שחתך מגמל חי אינם

מצטרפים זה עם זה. שבשר הפרה הוא בשר נבילה ובשר הגמל הוא בשר מן החי ואין כאן מה שיצטרף לדבר אחד. אבל כחצי זית מנבלת פרה וכחצי זית מנבלת גמל מצטרפים יחד להיות כזית שלם של נבלה.

לדעת לוי אפשר להעמיד את הברייתא בין לעניין טומאה, ובין לעניין אכילה, שלדעתו, כחצי זית מנבלת בהמה טמאה וכחצי זית מנבלת בהמה טהורה מצטרפים גם לעניין זה שמטמאים את הנוגע בהם בטומאת נבילה וגם לעניין איסור אכילה שהאוכל מהם לוקה על אכילת בשר נבילה.

ולדעת רב אפשר להעמיד את הברייתא לעניין טומאה בלבד, שלדעתו, כחצי זית מנבלת בהמה טמאה וכחצי זית מנבלת בהמה טהורה מצטרפים לעניין זה שמטמאים את הנוגע בהם בטומאת נבילה, אבל לא לעניין איסור אכילה שלדעתו האוכל מהם יחד אינו לוקה על אכילת בשר נבילה.

אבל לדעת רב אסי לפי הלשון השני, נבלת בהמה טמאה ונבלת בהמה טהורה אינם מצטרפים כלל לא לטומאה ולא לאיסור אכילה, ולדעת רב אסי ברייתא זו היא כדעת האומר שאיסור חל על איסור אבל אינה הלכה.

איסור אבר מן החי

לדעת רבי יהודה במסכת חולין איסור אבר או בשר מן החי נוהג גם בבהמות טהורות וגם בבהמות טמאות.

ולכן, אם חתכו כחצי זית בשר מפרה חיה, וכחצי זית בשר מגמל חי, מי שאוכל אותם יחד לוקה משום אכילת בשר מן החי.

טומאת שמונה שרצים

שמונה שרצים האמורים בתורה, "החלד והעקב והצב ... והאנקה והכלב והקטצה והחמט והתנשמת" (ויקרא יא, כט-ל) הנוגע בשרם לאחר שמתו, אם היה הבשר כשיעור עדשה [שהיא קטנה משיעור זית], הרי זה טמא.

איסור אכילת שמונה שרצים

לדברי רב יהודה אמר רב – אף על פי שלעניין טומאה, שמונה שרצים מטמאים בשיעור עדשה, לעניין איסור אכילה האמור בהם, אין האוכל לוקה על אכילת שרצים טמאים אלא כשיאכל מהם כשיעור זית, שנאמר בעניין איסור אכילת כלל השרצים, הכולל גם איסור אכילת שמונה שרצים "לא תאכלום כי שקץ הם" (ויקרא יא, מג) וכלל בידינו שכל מקום שנאמר איסור אכילה האיסור הוא על אכילת של כזית.

ורבי יוסי ברבי חנינא שנה – שיעור איסור אכילה הוא כשיעור איסור טומאה, שנאמר "והבדלתם בין הבהמה הטהרה לטמאה ובין העוף הטהור לטהור ולא תשקצו את נפשתיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמש האדמה אשר הבדלתם לכם לטמא" (ויקרא כ, כה), להשוות איסור אכילה לטומאת הדבר, וללמד שכשם שטומאת שרצים כעדשה כך איסור אכילתם כעדשה.

ושיבח רבי יוחנן את דברי רבי יוסי ברבי חנינא.

ואמר רב יוסף, שאין מחלוקת בין האמוראים הללו, רב יהודה אמר רב שאיסור אכילת שקצים בכזית, כשאכל מבשרם בחייהם. [ולא אמר את דבריו אלה על משנתנו, בה שנינו איסור אכילתם גם לאחר מותם]. ורבי

טומאת דם ובשר של שמונה שרצים

נתבאר לעיל, שבשר השרץ מטמא בכעדשה. ומבואר במשנתנו, שכמו כן גם דם השרץ מטמא בכעדשה.

ואמרו, שאל רבי מתיא בן חרש את רבי שמעון בן יוחאי כשהיו בעיר רומי, מנין לדם שרצים שהוא טמא? והשיב, מהכתוב "וְזֶה לְכֶם הַטְּמֵא בְּשֶׁרֶץ הַשָּׂרֵץ עַל הָאָרֶץ" (ויקרא יא, כט), וכתוב זה מיותר הוא לדרוש ממנו שגם הדם טמא בשרצים. ושאלו תלמידיו של רבי מתיא את רבי מתיא, האם כשהשיב זאת בן יוחאי כבר החכים לדרוש זאת מעצמו. והשיב להם רבי מתיא, שדרשה זו היא תלמוד ערוך בפיו של רבי אלעזר בר רבי יוסי, וממנו למד רבי שמעון, ולא מעצמו דרש.

ומבואר במשנתנו, שבשר השרץ ודמו מצטרפים זה לזה להשלים את השיעור של עדשה לטומאה.

ומשמע ממשנתנו, שדווקא בשר דם של אותו שרץ עצמו מצטרפים יחד להשלים את השיעור של עדשה, שכשהדם הוא הדם שיצא מהבשר הזה עצמו הוא חלק ממנו, אבל דם משרץ אחד ובשר משרץ אחר אינם מצטרפים.

ואמר רבי חנין אמר רבי זעירא וכן אמר רבי יוסי ברבי חנינא, שגם בשר דם של שני שרצים מצטרפים יחד להשלים שיעור עדשה לטומאה וכן בשר של שני שרצים שונים או דם של שני שרצים שונים, שנאמר "וְזֶה לְכֶם הַטְּמֵאִים לְכֶם בְּכֹל הַשָּׂרֵץ" (ויקרא יא, לא), לצרף טומאה מכמה שרצים יחד.

ואמר רב יוסף ליישב זאת [כאן בכולו כאן במקצתו]. כשהיו שני שרצים שלמים אפילו שני שרצים שונים כגון חולד ועכבר, ונחתך מזה כחצי עדשה בשר או דם ומזה כחצי עדשה בשר או דם הם מצטרפים יחד לטמא, מאחר שהגיעו החצאים ממקום חשוב משרצים שלמים הם חשובים ומצטרפים. אבל כשלא היו השרצים שלמים ורק מקצת מזה ומקצת מזה מונח לפנינו, ויצא מזה כחצי עדשה דם ומזה כחצי עדשה בשר אינם מצטרפים ורק הדם והבשר מאותו שרץ מצטרפים.

וכעין זה מצינו לקמן חילוק לעניין טומאת אוהל מחמת רביעית דם מהמת.

הכלל לעניין צירוף לטומאה

כלל אמר רבי יהושע, אלה מצטרפים לטומאה ואלה אינם מצטרפים לטומאה.

א. כל שטומאתם ושיעורם שווה, כגון נבלה ונבלה (אפילו טהורה וטמאה), שדיני טומאתם שווים שטומאים עד הערב, וכן השיעור שלהם שווה בכזית. או שרץ ושרץ (אפילו שני שרצים כגון חולד ועכבר), שדיני טומאתם שווים, וכן השיעור שלהם שווה, בכעדשה, הרי אלה מצטרפים.

ב. שווים בדיני טומאתם כגון שרץ ונבילה ששניהם מטמאים עד הערב אבל לא שווים בשיעורם שזה בכזית וזה בכעדשה, אינם מצטרפים.

ומבואר במשנה להלן, שלא זו בלבד שאינם מצטרפים לשיעור החמור, ואין בשר נבילה משלים את שיעור בשר השרץ לשיעור כעדשה. אלא אף לא מצטרפים לשיעור הקל, ואין בשר השרץ מצטרף להשלים את שיעור בשר הנבלה לכזית.

ג. שווים בשיעור טומאתם כגון נבלה ומת שטומאים בכזית, אבל לא שווים בדיני טומאתם שהמת מטמא שבעה ימים ונבלה עד הערב, אינם

יוסי ברבי חנינא אמר שאיסור אכילת שרצים בכעדשה, כשאכל מהם לאחר מותם, שאז הם מטמאים בשיעור זה זה.

טומאה ואכילה של שאר שרצים

שאר שקצים ורמשים שאינם משמונה שרצים האמורים בתורה אין בהם טומאה.

אבל איסור אכילה יש בהם שנאמר "וְכֹל הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ עַל הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל. כֹּל הַזֶּה עַל גַּחוֹן וְכֹל הַזֶּה עַל אֲרֵבַע עַד כָּל מְרִבֵּה רַגְלָיִם לְכֹל הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ עַל הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם כִּי שֶׁקֶץ הֵם" (ויקרא יא, מא-מב).

ושאר שקצים ורמשים מאחר שאין להשוותם לטומאתם איסורם הוא בשיעור זית ככל איסורים שנאמר בהם איסור אכילה.

ורק בשמונה שרצים חמורים [=מובדלים] שיש בהם טומאה, וטומאתם בכעדשה, גם איסור אכילתם בכעדשה.

טומאת אברים

לעיל נתבאר שבשר שרץ מטמא בכעדשה ובשר נבילה מטמא בכזית. ומבואר בברייתא שכן הדין בחתיכה מבשר השרץ או הנבילה, שאינם אבר שלם, אבל איברים אין להם שיעור.

איבר שלם של שרץ מטמא גם אם הוא פחות מכעדשה, ואבר שלם מנבלה מטמא גם כשהוא פחות מכזית.

טומאת נבלה הוקשה לטומאת שמונה שרצים

נתבאר, ששמונה שרצים שהם יוצאים מכלל שאר שרצים [=מובדלים], שיש בהם טומאה, יוצאים מכלל שאר שרצים גם לעניין איסור אכילה, שהוא בכעדשה.

ומצינו שנבלת בהמה הוקשה לשרצים לעניין איסור אכילה, שנאמר, "וְהַבְּדִלְתֶם בֵּין הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה לְטִמְאָה וּבֵין הַעוֹף הַטָּמֵא לְטָהוֹר וְלֹא תִשְׁקְצוּ אֶת נִפְשֹׁתֵיכֶם בְּבִהֵמָה וּבְעוֹף וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּרְמַשׁ הַבְּדִלְתֵי לְכֶם לְטִמְאָה" והכתוב הזה כולל נבלת בהמות טהורות וטמאות, ושמונה שרצים ושאר שרצים.

ושאל רב אדא בר אהבה, מאחר שהוקשו נבלות לשרצים, נלמד מכאן, שכשם שלעניין השרצים החמירה תורה באכילת שמונה שרצים היוצאים מהכלל לעניין טומאה [=מובדלים] ושיעורם אף לעניין אכילה בכעדשה, שלא כשיעור אכילת שאר השרצים שאיסורם רק בכזית. כך נחמיר באכילת נבלת בהמה טהורה שהיא היוצאת מכלל הבהמות [שרק היא מותרת באכילה], ומאחר שאיסור אכילת נבלת בהמה טהורה בכזית, איסור אכילת שאר נבילות יהיה ביותר מכזית [בשיעור כביצה].

דף י"ז

והשיב לו רבא, שנבלת בהמות הוקשה לשרצים לעניין אחר והוא ללמד שיש בה איסור נוסף, "וְלֹא תִשְׁקְצוּ".

מצטרפים.

ומבואר במשנה להלן, שלא זו בלבד שאינם מצטרפים לדין החמור, ואין בשר נבילה משלים את שיעור בשר המת לקבל טומאת שבעה. אלא אף לא מצטרפים לדין הקל, ואין בשר המת מצטרף להשלים את שיעור בשר הנבלה לקבל טומאת ערב.

ד. אינם שווים לא בשיעור טומאתם ולא בדיני טומאתם, כגון מת ושרץ, שזה מטמא שבעה ימים ושיעורו בכזית, וזה מטמא עד הערב ושיעורו בכעדשה, **אינם מצטרפים.**

טומאת רביעית דם מהמת

רביעית לוג דם מן המת, מטמא את הנוגע בו, ואת המאהיל עליו.

ואמרו שיש חילוק בין רביעית דם הבאה ממת שלם לרביעית דם הבאה ממת שאינו שלם.

המאהיל על רביעית דם הבאה ממת שלם טמא, ובתנאי שהאהיל על כל הרביעית. וזהו ששינוי שאם נשפך רביעית דם על רצפה חלקה, שהדם מתפשט ואינו נאסף, והאהיל על כל הדם, טמא, אבל האהיל רק על מקצת מהדסף טהור.

והמאהיל על רביעית דם שבאה ממת שאינו שלם אפילו אם האהיל על כל הרביעית אינו מטמא. וזהו ששינוי שמי שהגיס ברביעית דם אף על פי שהוא מהאהיל על כולה אינו נטמא.

גזרות המלכות על שבת מילה ונידה וביטולם

פעם אחת גזרה המלכות גזרה, שלא ישמרו ישראל את השבת, ושלא ימולו את בניהם, ושיבעלו את נדות.

הלך רבי ראובן בן איסטרובלי והסתפר תספורת קומי שגילח השער שעל מצחו, והניח השער של אחריו, כעין בלורית שהעובדי כוכבים עושים, כדי שלא יכירו בו שהוא יהודי, **והלך וישב עמהם,** כדי לגרום להם לבטל את הגזרה.

אמר להם, מי שיש לו אויב, האם רוצה הוא שהאויב יהיה עשיר או עני? אמרו לו, ברור, רוצה הוא שהאויב יהיה עני. אמר להם, אם כן, עדיף שלא יעשו ישראל מלאכה בשבת, וכשיעבדו רק ששה ימים בשבוע יהיו יותר עניים. אמרו, דברך נכונים, אמר להם אם כן בטלו את הגזרה על היהודים שלא ישמרו שבת, ובטלו את הגזרה.

חזר ואמר להם, מי שיש לו אויב, **האם רוצה הוא שיחלש האויב או שיתחזק?** אמרו לו, בוודאי רצונו שהאויב יחלש. אמר להם, אם כן, ימולו ישראל את בניהם לשמונה ימים, ויחלשו. אמרו, דברך נכונים, ובטלו את הגזרה על המילה.

חזר ואמר להם, מי שיש לו אויב **האם רוצה הוא שיפרה וירבה או שיתמעט?** אמרו לו, בוודאי רוצה הוא שהאויב יתמעט. אמר להם, אם כן, לא יבעלו ישראל נדות. אמרו, דברך נכונים, **ובטלו את הגזרה על הנידה.**

לאחר מכן, **הכירו בו שהוא יהודי, והחזירו את הגזרות הללו.**

אמרו החכמים, מי ילך ויבטל הגזרות. ואמרו **ילך רבי שמעון בן יוחאי שהוא מלומד בנסים,** שנעשו לו נסים במערה. **ועמו מי ילך? רבי אלעזר**

ברבי יוסי.

לא רצה רבי יוסי שילך רבי אלעזר בנו עם רבי שמעון, כי חשש שמא יכעס עליו רבי שמעון בדרך מאיזה טעם, ובעבור זה ייענש רבי אלעזר בנו, ואמר, אילו היה אבי רבי חלפתא קיים וכי יכולים הייתם לומר לו תן בנך להריגה? והלא מפני כבודו לא הייתם עושים כן, וכמו כן אומר אני שאינו רוצה לתת את בני להריגה. [והפחד של רבי יוסי על בנו לא היה מפני המלכות אלא מחשש שיכעס עליו רבי שמעון].

ורבי שמעון אמר, איך אפשר לחייב אותו ללכת, והרי יש בדבר משום סכנת נפשות מפני המלכות, ואם היה יוחי אביו קיים האם היו יכולים לומר לו תן את בנך להריגה על ידי המלכות? ובכל זאת מחייבים אותו ללכת והלא מפני כבודו לא הייתם עושים כן, ובכל זאת מחייבים את רבי שמעון ללכת. וכשם שמחייבים אותו, כך יש לחייב את רבי אלעזר.

אמר רבי יוסי, אני אלך עם רבי שמעון ולא ילך עימו בני, שלא ייענש על ידי רבי שמעון.

וקיבל עליו רבי שמעון שלא ייענש רבי אלעזר על ידו והלך עמו רבי אלעזר.

וכשהיו מהלכים בדרך, נשאלה שאלה זו בפניהם, מנין לדם השרץ שהוא טמא?

עקם רבי אלעזר בר רבי יוסי את פיו מכמות שהיה רגיל לדבר בקול רם, שלא יראה כמורה הלכה בפני רבו, ואמר בלחש, "וזה לכם הטמא".

ואף על פי כן הרגיש בו רבי שמעון בן יוחאי, ואמר לו, מעקימת שפתיך ניכר שתלמיד חכם אתה, שידעת להשיב נכון, אבל הואיל והורית לפני אל יחזור הבן אצל אביו, כלומר קללו שימות.

וכשנטה למות נזכר רבי שמעון בהבטחה שלו לאביו, שיחזיר אותו בשלום, והתפלל עליו ונתרפא.

כשקרב לרומי, יצא לקראתם שד ששמו בן תמליון, ושאל, רצונכם שאבוא עמכם?

בכה רבי שמעון ואמר, הגר שהיתה שפחת אברהם אבינו נזדמנו לה שלושה מלאכים להצילה, ואני אפילו מלאך אחד לא מזדמן לי להציל אותנו, ואין לי עזרה אלא משד, אך סיים בכל זאת, שנזכה לנס איך שיהיה.

הקדים השד לפניהם ונא על בת הקיסר, וגרם לה להשתגע ולצעוק הביאו לי את רבי שמעון.

כשהביאו אליה את רבי שמעון, אמר רבי שמעון, בן תמליון צא, בן תמליון צא. ויצא השד והבריאה בת הקיסר, על ידי רבי שמעון.

אמר להם קיסר לרבי שמעון ורבי אלעזר, כל מה שתבקשו אתן לכם, והכניסם לבית גנויו שיקחו מה שירצו.

מצאו את האגרת שבה נכתבו הגזרות על היהודים לקחו אותה וקרעו אותה ובטלו הגזרות.

-

וזהו ששינוי בעניין הפרוכת, שאמר רבי אלעזר בר רבי יוסי, אני ראיתיך בעיר רומי, והיו עליה כמה טיפי דמים מפר ושעיר של יום הכפורים שהוזה עליה. שעל ידי שנכנסו לבית הגנוים של רומי ראה שם את הפרוכת שנטלו הרומאים מבית המקדש.

הפיגול מטמא את הידים

חכמים גזרו על הפיגול, שיטמא את ידי הנוגע בו, וסיבת הגזרה היא **מפני חשדי כהונה**, כלומר מפני שהיו כהנים חשודים לפגל קרבנות שהביאו בני אדם שהם שונאים אותם.

ולפיכך גזרו עליהם, שאם יתפגל הקרבן, יהיו הכהנים צריכים להטביל ידיהם אחרי נגיעתם בו, קודם שיהיו מותרים לגעת בקדשים, ומאחר שלא היו רוצים לגרום לעצמם טרחה זו, לטבול ידיהם, יהיו נמנעים מלפגל את הקרבנות.

הנותר מטמא את הידים

חכמים גזרו על הנותר שיטמא את ידי הנוגע בו, וסיבת הגזרה היא **מפני עצלי כהונה**, כלומר מפני שהיו כהנים מתעצלים באכילת הקדשים, ועל ידי עצלותם, נעשו נותר.

ולפיכך גזרו על הנותר שהנוגעים בו יהיו צריכים להטביל ידיהם אחרי נגיעתם בו, קודם שיהיו מותרים לגעת בקדשים, ומאחר שלא היו רוצים לגרום לעצמם טרחה זו, לטבול ידיהם, היו נוהרים לאכול את הקדשים ולא משיירים מהם להיות נותר.

שיעור פיגול ונותר לטמא את הידים

יש אומרים שפיגול ונותר מטמאים את הידים כשיהא מהם **כזית**, שזהו שיעורם לענין איסור אכילה.

ויש אומרים שפיגול ונותר מטמאים את הידים כשיהא מהם **כביצה**, שזהו שיעור כל אוכל לענין טומאה.

צירוף פיגול ונותר

מבואר במשנתנו שבשר קדשים שנאסר משום שנעשה **פיגול** ובשר קדשים שנאסר משום שנעשה **נותר אינם מצטרפים** יחד.

ואמר רב יהודה אמר שמואל, שדין זה אמור **לענין טומאת ידים האמורה בהם**, **שחכמים גזרו** על בשר פיגול ועל בשר נותר שהם מטמאים את ידי הנוגע בהם.

ולענין זה אמרו שהם מטמאים את הידים רק כשיש בכל אחד מהם לבדו שיעור לטמא את הידים, שבכל אחד מהם יש טעם למה גזרו על כך, כמבואר לעיל.

ולא גזרו טומאה על צירוף של פיגול ונותר יחד, כי כשאין בכל אחד לבדו שיעור אין כאן את אחד הטעמים לגזור עליהם טומאה, ואין גוזרים גזרה על גזרה.

אבל לענין איסור אכילת פיגול ונותר שהוא איסור תורה, הם מצטרפים, שנאמר בענין אכילת נותר "לא יֶאֱכַל כִּי קִדָּשׁ הוּא" (שמות כט, לד), נתן טעם לאיסור, שמדובר באכילת קדש. ומכאן למד רבי אליעזר, שכל איסורי אכילות של קדש אסורים ולכן הם מצטרפים שכולם טעם אחד להם.

ולפיכך, היה רוב כזית פיגול, ומיעוט נותר משלימו לכזית, חייב משום פיגול. וכן אם היה רוב כזית נותר, ומיעוט פיגול משלימו לכזית, חייב משום נותר. ואם היו מחצה פיגול ומחצה נותר חייב משום פיגול ומשום

נותר.

ראשון לטומאה ושני לטומאה מצטרפים

אוכל שנטמא באב הטומאה הוא וולד ראשון לטומאה. ואוכל שנטמא מוולד ראשון לטומאה, נעשה וולד שני לטומאה.

ואוכל מטמא בשיעור כביצה. ומצטרפים ראשון לטומאה ושני לטומאה להיחשב שניהם יחד כשני לטומאה לעשות תרומה וקדשים שנוגעים בהם שלישי לטומאה.

אבל אינן מצטרפים להיחשב יחד כראשון לטומאה לעשות אוכל אחר הנוגע בהם שני לטומאה.

לדברי רבא, הטעם לכך שראשון לטומאה מצטרף עם שני לטומאה משום שטומאת שני באה מכוחו של ראשון ומאחר ששני בא מכוח ראשון הם ראויים להצטרף יחד.

ולדברי רב אשי, הטעם לכך שראשון ושני מצטרפים יחד לטמא שלישי כי בסופו של דבר שלישי מגיע מכוח טומאת ראשון על ידי שני ואם כן מבחינת השלישי שני וראשון הם היינו הך [=ראשון ושני לגבי שלישי בני חדא ביקתא אינון].

כל מיני אוכלים וכל מיני משקים מצטרפים יחד

נאמרו שיעורים שונים לענין אוכלים לכמה מדיני התורה, אך לכל אחד מהם מצטרפים יחד כל מיני האוכלים.

א. פסול גוויה.

האוכל **אכלין** טמאין, אם אכל מהן **כחצי פרס**, והוא כביצה ומחצה, נפסלה גויתו, וצריך טבילה ואחר כך יגע בתרומה, וכל זמן שנגע בתרומה לפני הטבילה פוסלה.

וכמו כן, השותה **משקים** טמאים, אם שתה מהם כשיעור **רביעית** נפסלה גווייתו והוא פוסל את התרומה עד שיטהר.

וכל מיני אוכלים טמאים מצטרפים לפסול את הגוויה. וכל מיני משקים טמאים מצטרפים לפסול את הגוויה.

ב. עירוב.

מבואר במסכת ערובין, כי שיעור ערובי תחומין הוא **מזון שתי סעודות** לכל אחד ואחד, והוא שיעור שש ביצים.

וכל מיני אוכלים מצטרפים יחד לעירוב בשיעור זה.

ג. טומאת אוכלים.

כלל בידינו שאוכלים טמאים מטמאים אם יש בהם שיעור **כביצה**.

וכל מיני אוכלים מצטרפים יחד לטמא בשיעור זה.

ד. הוצאת שבת.

מבואר במסכת שבת, שהמוציא מאכלים מרשות לרשות מתחייב אם הוציא מהם כשיעור **גרוגרת**.

וכל מיני אוכלים מצטרפים יחד לחיוב הוצאה בשיעור זה.

ה. עינוי יום הכפורים.

מבואר במסכת יומא, שהאוכל ביום הכפורים ככותבת הגסה והשותה בששה טפחים על ששה טפחים. מלא לוגמיו חייב כרת.

וכל מיני אוכלים מצטרפים יחד לחיוב בשיעור כותבת הגסה. וכמו כן, כל מיני משקים מצטרפים יחד לחיוב בשיעור מלא לוגמיו.

דף י"ח

צירוף ערלה וכלאי הכרם

האוכל כזית מפירות ערלה או כזית מכלאי הכרם מתחייב מלקות. ומצטרפים שני איסורים אלה יחד, שאם אכל כזית משניהם יחד, חייב גם כן מלקות.

ולדעת רבי שמעון, האוכל מאיסורים אלה כלשהו חייב, ואם כן גם ללא צירוף יש בכל אחד מהם שיעור להתחייב עליו.

שיעור מיני בגדים לעניין טומאה

א. הבגד, הוא האריג מחוטי צמר או פשתן, מקבל טומאת מת כשיהיה בו שלוש אצבעות על שלוש אצבעות.

ב. השק, הוא האריג משער ונוצה של עזים, ושיעורו לקבל טומאה בארבעה טפחים על ארבעה טפחים.

ג. העור, שיעורו לקבל טומאה בחמישה טפחים על חמישה טפחים.

ד. המפץ, כמין מחצלת עשויה מקנים או מגמי, ושיעורו לקבל טומאה

צירוף מיני בגדים יחד לעניין טומאה

כל אחד ממיני הבגדים המנויים לעיל לעניין קבלת טומאה, מצטרף עם הסמוך לו ולהחמיר, כגון בגד מצטרף עם שק לארבעה כשיעור של שק, ושק מצטרף עם עור לחמישה כשיעור של עור, ועור עם מפץ לששה כשיעור של מפץ.

וביאר רבי שמעון, שהסיבה לכך שהם מצטרפים, כי יש מקום בו שיעור כולם שווה, והוא כשהם נעשים יחד למדרס הזב.

וכן שנינו שאם צירף מכולם יחד בגד למשכב, כגון לתופרו בכיסוי של מטה, אם יש בהם יחד שלושה על שלושה טפחים, הוא מטמא, כי ראוי לעשותו טלאי לכיסוי המטה שהזב שוכב עליה.

ואם צירף מכולם יחד בגד למושב, כגון לתופרו בבגד, אם יש בהם יחד טפח על טפח, הוא מטמא, כי ראוי לעשותו טלאי לבגד של זב שהזב יושב עליו.

ואם צירף מכולם יחד בגד קטן לעשות אותו כיסוי לאצבעו, להגין עליו מפני נול האריגה או מפני דבש התאנים בשעת קציצת התאנים, הוא מטמא אף בכלשהו.

סליק פרק קדשי מזבח